Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 26ης Σεπτεμβρίου 2019[1]

Υπόθεση C-394/18

I.G.I. Srl
κατά
Maria Grazia Cicenia,
Mario Di Pierro,
Salvatore de Vito,
Antonio Raffaele
παρισταμένης της:
Costruzioni Ing. Iandolo Srl

[αίτηση του Corte d' appello di Napoli (εφετείου της Νάπολης, Ιταλία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Εταιρίες – Διασπάσεις – Παυλιανή αγωγή – Προστασία των συμφερόντων των πιστωτών των εταιριών που μετέχουν στη διάσπαση – Ασφάλεια δικαίου της διασπάσεως – Έκτη οδηγία 82/891/ΕΟΚ»

I. Εισαγωγή

1. Στο ρωμαϊκό δίκαιο, η προστασία των δανειστών έναντι των δολίων ενεργειών των οφειλετών τους διασφαλιζόταν αρχικά, όπως είχε εκθέσει ο γενικός εισαγγελέας D. Ruiz-Jarabo Colomer, με ένα πρωτόγονο μέσο που παρείχε στον δανειστή το δικαίωμα να πωλήσει ως σκλάβο τον οφειλέτη που δεν είχε εξοφλήσει το χρέος του, στη συνέχεια με τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής από τον δανειστή για την ακύρωση των πράξεων που διενήργησε ο οφειλέτης δολίως και προς ζημία του[2]. Η εν λόγω αγωγή είχε ως βάση τρία καθοριστικά στοιχεία[3]: πρώτον, προκληθείσα βλάβη υφιστάμενη κατά τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής (eventus damni)· στη συνέχεια, την καταδολιευτική πρόθεση του οφειλέτη να παραβλάψει τα δικαιώματα των δανειστών (consilium fraudis)· και, τέλος, τη γνώση του τρίτου περί του δόλου (scientia fraudis).

2. Στη σημερινή εποχή, οι προϋποθέσεις άσκησης της παυλιανής αγωγής, όπως ισχύει σε διαφορετικά κράτη μέλη, ανάγονται πάντοτε στο ρωμαϊκό δίκαιο. Γενικά, η παυλιανή αγωγή μπορεί να ασκηθεί όταν η εκ μέρους του οφειλέτη απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων προκάλεσε βλάβη στον δανειστή. Είναι, επίσης, αναγκαίο να αποδειχθεί ο δόλος εκ μέρους του οφειλέτη, καθώς και η εκ μέρους του τρίτου γνώση του δόλου, αν όχι η συνέργειά του.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα D. Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση Seagon (C-339/07, EU:C:2008:575, σημεία 23 έως 26).

3 Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Bobek στην υπόθεση Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, σημείο 34).

3. Η παυλιανή αγωγή καθιστά ως εκ τούτου δυνατή την προστασία των δανειστών στις περιπτώσεις που ο οφειλέτης μειώνει τα δεκτικά κατασχέσεως περιουσιακά στοιχεία του, προκειμένου να αποφύγει την εξόφληση των οφειλών του[4]. Η εν λόγω αγωγή ασκείται από τον δανειστή κατά του τρίτου αγοραστή του επίμαχου αγαθού, δεδομένου ότι το αντικείμενό της, στις εθνικές έννομες τάξεις, συνίσταται στην επανένταξη στην περιουσία του οφειλέτη ενός περιουσιακού στοιχείου που απαλλοτριώθηκε καταδολιευτικώς[5]. Υπό την οπτική αυτή γωνία, η παυλιανή αγωγή αποτελεί αγωγή η οποία παρέχει στον δανειστή τη δυνατότητα να ζητήσει τη διάρρηξη, υπέρ του ιδίου, μιας πράξεως περιουσιακής διαθέσεως στην οποία προέβη ο οφειλέτης με σκοπό να μειώσει καταδολιευτικώς την περιουσία αυτή.

4. Η παυλιανή αγωγή μπορεί, συναφώς, να έχει σημασία στο πλαίσιο του δικαίου των εταιριών, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των πιστωτών εταιρίας, ιδίως όταν λαμβάνουν χώρα εταιρικές αναδιαρθρώσεις. Εντούτοις, η χρήση της εν λόγω αγωγής στην ιδιαίτερη αυτή περίπτωση δεν φαίνεται επιβεβλημένη, δεδομένου ότι η άσκησή της ανταγωνίζεται τα προβλεπόμενα από το δίκαιο της Ένωσης ειδικά μέσα προστασίας των πιστωτών, και πιθανώς να μπορεί, σε κάποιο βαθμό, να θέσει υπό αμφισβήτηση τη βιωσιμότητα αναδιαρθρώσεως που ήδη παράγει αποτελέσματα. Αυτό προκύπτει από τα δύο υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα στην παρούσα υπόθεση, στο πλαίσιο διασπάσεως, και τα οποία παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να αποφανθεί το πρώτον επί των άρθρων 12 και 19 της έκτης οδηγίας 82/891/ΕΟΚ[6].

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η τρίτη οδηγία 78/855/ΕΟΚ

5. Το άρθρο 1 της τρίτης οδηγίας 78/855/ΕΟΚ[7], που φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«1. Τα μέτρα συντονισμού που θεσπίζονται με την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται στις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών, που αφορούν τις ακόλουθες μορφές εταιριών:

[…]

– για την Ιταλία: la società per azioni,

[…]»

4 Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Bobek στην υπόθεση Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, σημείο 35).

5 Βλ. Hoffman, N., «Die Actio Pauliana im deutschen Recht: Gläubigeranfechtung nach dem Anfechtungsgesetz und der Insolvenzordnung», Rivero, F., «La acción pauliana en Derecho español», Chazal, J.P., «L'action paulienne en droit français», σε Forner Delaygua, J. (επιμ.), *La protección del crédito en Europa*: *La acción pauliana*, Bosch, Βαρκελώνη, 2000· Pyziak-Szafnicka, M., Wilejczyk, M., «Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika», σε *System Prawa Prywatnego*. *Prawo zobowiązań – część ogólna*, τόμος 6, υπό τη διεύθυνση του Olejniczak, A., C.H. Beck, Βαρσοβία, 2018, σ. 1771 και 1772.

6 Έκτη οδηγία του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 1982 βασιζόμενη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης, για τη διάσπαση των ανωνύμων εταιριών (ΕΕ 1982, L 378, σ. 47), όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2007/63/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007 (ΕΕ 2007, L 300, σ. 47) (στο εξής: έκτη οδηγία). Επισημαίνω συναφώς ότι η εν λόγω οδηγία καταργήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2017/1132 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, σχετικά με ορισμένες πτυχές του εταιρικού δίκαιου (ΕΕ 2017, L 169, σ. 46), η οποία δεν τυγχάνει, ωστόσο, εφαρμογής ratione temporis στη διαφορά της κύριας δίκης.

7 Τρίτη οδηγία 78/855/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9ης Οκτωβρίου 1978 βασιζομένη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης, περί των συγχωνεύσεων των ανωνύμων εταιρειών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 38 έως 48), όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2007/63 (στο εξής: τρίτη οδηγία).

6. Το άρθρο 13, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής ορίζει:

«Η προστασία μπορεί να διαφέρει για τους πιστωτές της απορροφώσας εταιρίας και γι' αυτούς της απορροφώμενης εταιρίας.»

2. Η έκτη οδηγία

7. Το άρθρο 1 της έκτης οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Όταν τα Κράτη μέλη επιτρέπουν στις υπαγόμενες στη νομοθεσία τους εταιρείες, που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 της [τρίτης οδηγίας], τη διάσπαση μέσω απορρόφησης, η οποία ορίζεται στο άρθρο 2 της παρούσας οδηγίας, υποβάλλουν την πράξη αυτή στις διατάξεις του κεφαλαίου Ι της τελευταίας αυτής οδηγίας.

2. Όταν τα Κράτη μέλη επιτρέπουν στις αναφερόμενες στην παράγραφο 1 εταιρείες τη διάσπαση μέσω σύστασης νέων εταιρειών, η οποία ορίζεται στο άρθρο 21, υποβάλλουν την πράξη αυτή στις διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ.

[…]»

8. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, θεωρείται διάσπαση μέσω απορρόφησης η πράξη με την οποία, μετά από λύση και χωρίς να τεθεί σε εκκαθάριση, μια εταιρεία μεταβιβάζει σε διάφορες εταιρείες το σύνολο της περιουσίας της, ενεργητικό και παθητικό, μέσω διανομής στους μετόχους της μετοχών των εταιρειών οι οποίες λαμβάνουν τις εταιρικές εισφορές που προκύπτουν από τη διάσπαση, αποκαλούμενες εφεξής "επωφελούμενες εταιρείες", και ενδεχομένως συμψηφιστικού ποσού σε μετρητά, που δεν θα υπερβαίνει το 10 % της ονομαστικής αξίας των μετοχών που διατέθηκαν, ή, σε περίπτωση που δεν υπάρχει ονομαστική αξία, της λογιστικής τους αξίας.»

9. Το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Στις νομοθεσίες των Κρατών μελών πρέπει να προβλέπεται κατάλληλο σύστημα προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών των εταιρειών που συμμετέχουν στη διάσπαση για τις απαιτήσεις που γεννώνται πριν από τη δημοσίευση του σχεδίου διάσπασης και δεν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες κατά τη δημοσίευση αυτή.

2. Για το σκοπό αυτό, οι νομοθεσίες των Κρατών μελών προβλέπουν τουλάχιστον ότι οι πιστωτές αυτοί έχουν το δικαίωμα να λάβουν κατάλληλες εγγυήσεις, όταν η οικονομική κατάσταση της διασπώμενης εταιρείας, καθώς και της εταιρείας που σύμφωνα με το σχέδιο διάσπασης θα αναδεχθεί την υποχρέωση καθιστούν απαραίτητη την προστασία αυτή και εφόσον οι εν λόγω πιστωτές δεν διαθέτουν ήδη παρόμοιες εγγυήσεις.

3. Σε περίπτωση που δεν έχει ικανοποιηθεί πιστωτής εταιρείας στην οποία η υποχρέωση έχει μεταβιβασθεί, σύμφωνα με το σχέδιο διάσπασης, ευθύνονται για την υποχρέωση αυτή οι επωφελούμενες εταιρείες σε ολόκληρο. Τα Κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν την ευθύνη αυτή στο ύψος του καθαρού ενεργητικού που διανέμεται σε κάθε μία των λοιπών εταιρειών εκτός εκείνης στην οποία μεταβιβάσθηκε η υποχρέωση. Τα Κράτη μέλη δύνανται να μην εφαρμόσουν την παρούσα παράγραφο, όταν η διάσπαση υπόκειται στον έλεγχο δικαστικής αρχής σύμφωνα με το άρθρο 23 και όταν μία πλειοψηφία πιστωτών, αντιπροσωπεύουσα τα τρία τέταρτα του συνολικού ποσού των

απαιτήσεων, ή μία πλειοψηφία κατηγορίας πιστωτών της διασπώμενης εταιρείας, αντιπροσωπεύουσα τα τρία τέταρτα του συνολικού ποσού των απαιτήσεων της κατηγορίας αυτής, παραιτήθηκε, κατά τη διάρκεια γενικής συνέλευσης που έχει συγκληθεί σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 1 περίπτωση γ), από την επίκληση αυτής της σε ολόκληρο ευθύνης.

4. Η παράγραφος 3 του άρθρου 13 της [τρίτης οδηγίας] εφαρμόζεται σχετικά.

5. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των σχετικών με τη συλλογική άσκηση του δικαιώματός των, εφαρμόζονται οι παράγραφοι 1 έως 4 στους ομολογιούχους των εταιρειών που συμμετέχουν στη διάσπαση, εκτός αν η διάσπαση εγκρίθηκε είτε από τη γενική συνέλευση των ομολογιούχων, όταν η εθνική νομοθεσία προβλέπει παρόμοια συνέλευση, είτε ατομικά από κάθε ομολογιούχο δανειστή.

6. Τα Κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι οι επωφελούμενες εταιρείες ευθύνονται σε ολόκληρο για τις υποχρεώσεις της διασπώμενης εταιρείας. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν να μην εφαρμόσουν τις προηγούμενες παραγράφους.

7. Όταν ένα Κράτος μέλος συνδυάζει το σύστημα προστασίας των πιστωτών, αναφερόμενο στις παραγράφους 1 έως 5, με την σε ολόκληρο ευθύνη των επωφελούμενων εταιρειών, αναφερόμενη στην παράγραφο 6, μπορεί να περιορίσει την ευθύνη αυτή στο καθαρό ενεργητικό που διανέμεται σε καθεμιά από τις εταιρείες αυτές.

10. Κατά το άρθρο 15 της έκτης οδηγίας:

«Οι νομοθεσίες των Κρατών μελών ορίζουν την ημερομηνία από την οποία η διάσπαση παράγει αποτελέσματα.»

11. Το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Η διάσπαση συνεπάγεται αυτοδίκαια και ταυτόχρονα τα ακόλουθα αποτελέσματα:

α) τη μεταβίβαση, τόσο μεταξύ της διασπώμενης εταιρείας και των επωφελούμενων εταιρειών, όσο και έναντι των τρίτων, του συνόλου της περιουσίας, ενεργητικού και παθητικού, της διασπώμενης εταιρείας στις επωφελούμενες εταιρείες· η μεταβίβαση αυτή γίνεται υπό μορφή μεριδίων και σύμφωνα με την κατανομή που προβλέπεται στο σχέδιο διάσπασης ή στο άρθρο 3 παράγραφος 3·

β) οι μέτοχοι της διασπώμενης εταιρείας γίνονται μέτοχοι μίας ή περισσότερων επωφελούμενων εταιρειών σύμφωνα με την κατανομή που προβλέπεται στο σχέδιο διάσπασης·

γ) η διασπώμενη εταιρεία παύει να υπάρχει.»

12. Το άρθρο 19 της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«1. Οι νομοθεσίες των Κρατών μελών μπορούν να ρυθμίζουν το καθεστώς των ακυροτήτων της διάσπασης μόνο υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η ακυρότητα πρέπει να κηρύσσεται με δικαστική απόφαση·

β) η ακυρότητα διάσπασης που άρχισε να παράγει αποτελέσματα κατά την έννοια του άρθρου 15 μπορεί να κηρυχθεί μόνο για έλλειψη είτε προληπτικού δικαστικού ή διοικητικού ελέγχου νομιμότητας, είτε δημοσίου εγγράφου, ή αν αποδειχθεί ότι η απόφαση της γενικής συνέλευσης είναι άκυρη ή ακυρώσιμη δυνάμει του εθνικού δικαίου·

γ) η αγωγή για ακύρωση δεν μπορεί να ασκηθεί μετά την παρέλευση προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η διάσπαση μπορεί να αντιταχθεί έναντι εκείνου που επικαλείται την ακυρότητα ή αν ο λόγος ακυρότητας έχει αρθεί·

δ) αν είναι δυνατό να αρθούν οι λόγοι για τους οποίους είναι δυνατή η κήρυξη της ακυρότητας της διάσπασης, το αρμόδιο δικαστήριο παρέχει στις αρμόδιες εταιρείες προθεσμία αποκατάστασης·

ε) η δικαστική απόφαση που κηρύσσει την ακυρότητα της διάσπασης δημοσιεύεται κατά τη διαδικασία που προβλέπεται από τη νομοθεσία κάθε Κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 68/151/ΕΟΚ [8]·

στ) η τριτανακοπή, όταν προβλέπεται από τη νομοθεσία Κράτους μέλους, δεν είναι δεκτή μετά τη λήξη προθεσμίας έξι μηνών από τη δημοσίευση, σύμφωνα με την [πρώτη οδηγία], της δικαστικής αποφάσεως·

ζ) η απόφαση που κηρύσσει την ακυρότητα της διάσπασης δεν θίγει αφ' εαυτής το κύρος των υποχρεώσεων που δημιουργήθηκαν υπέρ ή σε βάρος της επωφελούμενης εταιρείας πριν από τη δημοσίευση της αποφάσεως και μετά την ημερομηνία που προβλέπεται από το άρθρο 15·

η) καθεμιά από τις επωφελούμενες εταιρείες ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που δημιουργούνται σε βάρος της μετά την ημερομηνία κατά την οποία η διάσπαση παράγει αποτελέσματα και πριν από την ημερομηνία κατά την οποία δημοσιεύτηκε η απόφαση που κηρύσσει την ακυρότητα της διάσπασης. Η διασπώμενη εταιρεία ευθύνεται επίσης για τις υποχρεώσεις αυτές· στις νομοθεσίες των Κρατών μελών είναι δυνατόν να προβλέπεται ότι η ευθύνη αυτή περιορίζεται στο καθαρό ενεργητικό που μεταβιβάστηκε στην επωφελούμενη εταιρεία σε βάρος της οποίας δημιουργήθηκαν αυτές οι υποχρεώσεις.

2. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1 περίπτωση α), η νομοθεσία Κράτους μέλους μπορεί επίσης να προβλέπει την κήρυξη της ακυρότητας της διάσπασης από διοικητική αρχή, αν μπορεί να ασκηθεί προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον δικαστικής αρχής. Οι περιπτώσεις β), δ), ε), στ), ζ) και η) εφαρμόζονται κατ' αναλογία για τη διοικητική αρχή. Η διαδικασία αυτή για την ακύρωση δεν μπορεί να ακολουθηθεί μετά την παρέλευση προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία που προβλέπεται από το άρθρο 15.

3. Δεν θίγονται οι διατάξεις των Κρατών μελών σχετικά με την ακυρότητα διάσπασης που κηρύσσεται κατά τη διαδικασία άλλου ελέγχου, πλην του προληπτικού δικαστικού ή διοικητικού ελέγχου νομιμότητα.

13. Τα άρθρα 2 έως 19 της έκτης οδηγίας περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο Ι, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διάσπαση μέσω απορρόφησης».

14. Το άρθρο 21, παράγραφος 1, που περιέχεται στο κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Διάσπαση μέσω σύστασης νέων εταιρειών», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, θεωρείται διάσπαση μέσω σύστασης νέων εταιρειών η πράξη με την οποία μία εταιρεία, μετά από λύση και χωρίς να τεθεί σε εκκαθάριση, μεταβιβάζει σε περισσότερες νέες εταιρείες το σύνολο της περιουσίας της, ενεργητικό και παθητικό, μέσω διανομής στους μετόχους της μετοχών των επωφελούμενων εταιρειών και ενδεχομένως ενός συμψηφιστικού ποσού σε μετρητά που δεν υπερβαίνει το 10 % της ονοματικής αξίας των μετοχών που διατέθηκαν ή, αν δεν υπάρχει ονομαστική αξία, της λογιστικής τους αξίας.»

8 Πρώτη οδηγία 68/151/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 1968 περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, κατά την έννοια του άρθρου 58, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 80) (στο εξής: πρώτη οδηγία).

15. Το άρθρο 22 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επίσης περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο ΙΙ, ορίζει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Τα άρθρα 3, 4, 5 και 7, το άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 2, καθώς και τα άρθρα 9 ως 19 της παρούσας οδηγίας, εφαρμόζονται στη διάσπαση μέσω σύστασης νέων εταιρειών με την επιφύλαξη των άρθρων 11 και 12 της [πρώτης οδηγίας]. Για την εφαρμογή αυτή, η έκφραση "εταιρεία που συμμετέχει στη διάσπαση", σημαίνει τη διασπώμενη εταιρεία και η έκφραση "επωφελούμενη εταιρεία" υποδηλώνει καθεμιά από τις νέες εταιρείες.»

16. Το κεφάλαιο IV της έκτης οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Άλλες πράξεις που εξομοιώνονται με διάσπαση», περιέχει το άρθρο 25, το οποίο προβλέπει:

«Εφόσον η προθεσμία Κράτους μέλους επιτρέπει μια από τις πράξεις που προβλέπονται στο άρθρο 1, χωρίς η διασπώμενη εταιρεία να πάψει να υφίσταται, εφαρμόζονται τα κεφάλαια Ι, ΙΙ και ΙΙΙ, εκτός από το άρθρο 17 παράγραφος 1 περίπτωση γ).»

Β. Το ιταλικό δίκαιο

17. Το άρθρο 2503 του codice civile (Αστικού Κώδικα), με τίτλο «Ανακοπή των πιστωτών», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η συγχώνευση μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μετά την παρέλευση εξήντα ημερών από την τελευταία προβλεπόμενη στο άρθρο 2502 bis εγγραφή, εκτός εάν παρασχεθεί η συναίνεση των πιστωτών των μετεχουσών στη συγχώνευση εταιριών, των οποίων οι απαιτήσεις είχαν γεννηθεί πριν από την προβλεπόμενη στο άρθρο 2501 ter, τρίτο εδάφιο, εγγραφή ή δημοσίευση ή εάν πραγματοποιηθεί η πληρωμή των πιστωτών που δεν συναίνεσαν, ή εάν κατατεθούν τα αντίστοιχα ποσά σε τράπεζα, εκτός εάν συνταχθεί η προβλεπόμενη στο άρθρο 2501 sexies έκθεση, για όλες τις μετέχουσες στη συγχώνευση εταιρίες, από μία ελεγκτική εταιρία η οποία βεβαιώνει, με δική της ευθύνη κατά την έννοια του άρθρου 2501 sexies, έκτο εδάφιο, ότι η περιουσιακή και χρηματοοικονομική κατάσταση των μετεχουσών στη συγχώνευση εταιριών καθιστά μη αναγκαίες τις εγγυήσεις για την προστασία των ως άνω πιστωτών.

Εάν δεν συντρέχει καμία από τις εξαιρέσεις αυτές, οι μνημονευόμενοι στην προηγούμενη παράγραφο πιστωτές μπορούν να ασκήσουν ανακοπή εντός της ως άνω προθεσμίας των εξήντα ημερών. Στην περίπτωση αυτή, τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 2445, τελευταίο εδάφιο.»

18. Το άρθρο 2504 quater του Αστικού Κώδικα, με τίτλο «Ακυρότητα της συγχωνεύσεως», προβλέπει:

«Εφόσον πραγματοποιηθούν οι εγγραφές της πράξεως συγχωνεύσεως κατά το άρθρο 2504, δεύτερο εδάφιο, δεν είναι πλέον δυνατό να κηρυχθεί ανίσχυρη η πράξη αυτή. Το δικαίωμα για αποκατάσταση της ζημίας που ενδεχομένως υπέστησαν οι εταίροι ή οι τρίτοι ζημιωθέντες από τη συγχώνευση δεν θίγεται.»

19. Το άρθρο 2506 του Αστικού Κώδικα, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μορφές διασπάσεως», ορίζει τα εξής:

«Στο πλαίσιο της διασπάσεως, μια εταιρία μεταβιβάζει το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της σε άλλες εταιρίες, προϋφιστάμενες ή νεοσύστατες, ή μέρος των στοιχείων αυτών, στην περίπτωση αυτή ενδεχομένως σε μία μόνον εταιρία, και τις αντίστοιχες μετοχές ή τα αντίστοιχα μερίδια στους μετόχους της.

Επιτρέπεται η καταβολή συμψηφιστικού ποσού σε μετρητά, εφόσον το ποσό αυτό δεν υπερβαίνει το 10 % της ονομαστικής αξίας των μεταβιβαζόμενων μετοχών ή μεριδίων. Επιτρέπεται επιπλέον, κατόπιν ομοφωνίας, ορισμένοι μέτοχοι να μην λάβουν μετοχές ή μερίδια μίας από τις επωφελούμενες από τη διάσπαση εταιρίας, αλλά μετοχές ή μερίδια της διασπώμενης εταιρίας.

Η διασπώμενη εταιρία δύναται, στο πλαίσιο της διασπάσεως, είτε να προβεί στη λύση της χωρίς να τεθεί υπό εκκαθάριση είτε να συνεχίσει τη δραστηριότητά της.

Απαγορεύεται στις εταιρίες υπό εκκαθάριση οι οποίες έχουν αρχίσει τη διανομή των στοιχείων του ενεργητικού να μετέχουν σε διάσπαση.»

20. Το άρθρο 2506 ter του Αστικού Κώδικα, με τίτλο «Εφαρμοστέες διατάξεις», προβλέπει:

«Τα άρθρα 2501 septies, 2502, 2502 bis, 2503, 2503 bis, 2504, 2504 ter, 2504 quater, 2505, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, 2505 bis και 2505 ter εφαρμόζονται και στις διασπάσεις. Όπου στα άρθρα αυτά γίνεται αναφορά στη συγχώνευση, η αναφορά αυτή λογίζεται ως αφορώσα και τη διάσπαση.»

21. Το άρθρο 2506 quater, τελευταίο εδάφιο, του Αστικού Κώδικα, με τίτλο «Αποτελέσματα της διασπάσεως», ορίζει τα εξής:

«Κάθε εταιρία ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, εντός των ορίων των καθαρών στοιχείων του ενεργητικού που της έχουν μεταβιβασθεί ή παραμένουν σε αυτήν, για τις υποχρεώσεις της διασπώμενης εταιρίας τις οποίες δεν εκπληρώνει η εταιρία που βαρύνεται με αυτές.»

22. Το άρθρο 2901 του Αστικού Κώδικα, το οποίο περιλαμβάνεται στο τμήμα που τιτλοφορείται «Επί της αγωγής διαρρήξεως», ορίζει τα εξής:

«Ο πιστωτής, έστω και αν η απαίτηση τελεί υπό αίρεση ή προθεσμία, δύναται να ζητήσει να κηρυχθούν ανίσχυρες έναντι αυτού οι πράξεις διαθέσεως της περιουσίας με τις οποίες ο οφειλέτης τού προκαλεί βλάβη, όταν συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

1) ο οφειλέτης γνώριζε την προκληθείσα στον πιστωτή βλάβη ή, όταν πρόκειται για πράξη προγενέστερη της γενέσεως της απαιτήσεως, η πράξη τελέστηκε με σκοπό να παραβλάψει την ικανοποίηση της απαιτήσεως·

2) επιπλέον, όταν πρόκειται για δικαιοπραξία εξ επαχθούς αιτίας, ο τρίτος τελούσε σε γνώση της βλάβης και, σε περίπτωση πράξεως προγενέστερης της γενέσεως της απαιτήσεως, μετείχε στην καταδολιευτική πράξη.

[…]»

23. Όπως προκύπτει από το άρθρο 2902, πρώτο εδάφιο, του Αστικού Κώδικα ο πιστωτής ο οποίος επέτυχε να κηρυχθεί ανίσχυρη η πράξη διαθέσεως του οφειλέτη που παραβλάπτει το δικαίωμά του ικανοποιήσεως από την περιουσία του οφειλέτη, μπορεί να κινήσει κατά των αποκτώντων τρίτων διαδικασίες αναγκαστικής εκτελέσεως ή να υποβάλει αιτήσεις συντηρητικής κατασχέσεως για τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν αντικείμενο της βαλλόμενης πράξεως.

24. Τέλος, όπως προκύπτει από το άρθρο 2903 του Αστικού Κώδικα η αγωγή διαρρήξεως υπόκειται σε πενταετή προθεσμία παραγραφής η οποία άρχεται από την ολοκλήρωση της πράξεως.

III. Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

25. Με συμβολαιογραφική πράξη της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, η εταιρία Costruzioni Ing. Iandolo Srl μεταβίβασε, στο πλαίσιο διασπάσεως, μέρος της περιουσίας της στην εταιρία I.G.I. Srl, η οποία συστάθηκε για τον σκοπό αυτό.

26. Εκτιμώντας ότι η διάσπαση αυτή επέφερε απώλεια μεγάλου μέρους της περιουσίας της Costruzioni Ing. Iandolo και ότι η εν λόγω εταιρία διατηρεί πλέον την κυριότητα μόνο μερικών αγροτεμαχίων μικρής αξίας, η Maria Grazia Cicenia καθώς και οι Mario Di Pierro, Salvatore de Vito και Antonio Raffaele άσκησαν αγωγή ενώπιον του Tribunale di Avellino (πρωτοδικείου του Avellino, Ιταλία), με την οποία δήλωσαν ότι είναι πιστωτές της Costruzioni Ing. Iandolo. Κυρίως, οι ενάγοντες άσκησαν αγωγή διαρρήξεως, ή παυλιανή αγωγή, δυνάμει του άρθρου 2901 του Αστικού Κώδικα, ζητώντας να κηρυχθεί ανίσχυρη η διάσπαση έναντι αυτών. Επικουρικώς, οι ενάγοντες ζήτησαν να αναγνωριστεί ότι οι Costruzioni Ing. Iandolo και I.G.I. ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον για τις οφειλές της Costruzioni Ing. Iandolo, δυνάμει του άρθρου 2506 quater, τρίτο εδάφιο, του Αστικού Κώδικα.

27. Με απόφαση που δημοσιεύθηκε στις 11 Δεκεμβρίου 2015, το Tribunale di Avellino (πρωτοδικείο του Avellino) έκανε δεκτό το κύριο αίτημα των εναγόντων και κήρυξε ανίσχυρη έναντι των εν λόγω πιστωτών τη μεταφορά περιουσιακών στοιχείων η οποία περιλαμβάνεται στην πράξη διασπάσεως «όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία που μνημονεύονται στη διαρρηγνυόμενη πράξη τα οποία παραμένουν ακόμη στην κυριότητΑ της εταιρίας I.G.I.».

28. Οι I.G.I. και Costruzioni Ing. Iandolo άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Corte d'Appello di Napoli (εφετείου της Νάπολης, Ιταλία), ισχυριζόμενες, μεταξύ άλλων, ότι η παυλιανή αγωγή των πιστωτών ήταν απαράδεκτη διότι η ανακοπή του άρθρου 2503 του Αστικού Κώδικα αποτελεί το μοναδικό ένδικο βοήθημα το οποίο μπορούν να ασκήσουν οι πιστωτές των εταιριών οι οποίες μετέχουν στη διάσπαση και ότι, εφόσον δεν ασκήθηκε ανακοπή, η διάσπαση παράγει οριστικά έννομα αποτελέσματα έναντι των πιστωτών. Επιπροσθέτως, οι εταιρίες αυτές προβάλλουν ότι το άρθρο 2504 quater του Αστικού Κώδικα απαγορεύει την κήρυξη διασπάσεως ως ανίσχυρης μετά την εγγραφή της πράξεως διασπάσεως στο μητρώο επιχειρήσεων.

29. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει συναφώς ότι τα άρθρα 2503 και 2504 quater του Αστικού Κώδικα μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο τα άρθρα 12 και 19 της έκτης οδηγίας.

30. Ειδικότερα, αφενός, προκειμένου να εφαρμοστεί το άρθρο 12 της οδηγίας αυτής, το οποίο υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν κατάλληλο σύστημα προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών των εταιριών που μετέχουν στη διάσπαση όσον αφορά τις απαιτήσεις που γεννώνται πριν από τη δημοσίευση του σχεδίου διασπάσεως και δεν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες κατά τον χρόνο της δημοσιεύσεως αυτής, ο Ιταλός νομοθέτης όρισε ότι οι δανειστές των οποίων τα δικαιώματα είναι προγενέστερα της διασπάσεως δικαιούνται να ασκήσουν ανακοπή κατά της διασπάσεως εντός προθεσμίας εξήντα ημερών από την τελευταία εγγραφή της αποφάσεως περί διασπάσεως στο μητρώο επιχειρήσεων. Στο ίδιο πλαίσιο, προβλέπεται επίσης από την ιταλική νομοθεσία ότι κάθε μετέχουσα στη διάσπαση εταιρία ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, εντός των ορίων των καθαρών στοιχείων του ενεργητικού που της έχουν μεταβιβασθεί ή παραμένουν σε αυτήν, για τις οφειλές της διασπώμενης εταιρίας τις οποίες δεν εξοφλεί η εταιρία που βαρύνεται με αυτές.

31. Αφετέρου, προς συμμόρφωση με το άρθρο 19 της έκτης οδηγίας, το οποίο ρυθμίζει το καθεστώς ακυροτήτων της διασπάσεως, η ιταλική νομοθεσία ορίζει ότι η διάσπαση δεν μπορεί να κηρυχθεί ανίσχυρη μετά την εγγραφή της στο μητρώο επιχειρήσεων.

32. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της έκτης οδηγίας συνάγεται ότι η οδηγία αυτή αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στη διατήρηση της ασφάλειας δικαίου στις σχέσεις τόσο μεταξύ των μετεχουσών στη διάσπαση εταιριών όσο και μεταξύ των εταιριών αυτών και των τρίτων καθώς και μεταξύ των μετόχων. Υπό το πρίσμα του σκοπού αυτού, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας, καθόσον προβλέπει σύστημα προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών, έχει την έννοια ότι καθιστά αδύνατη την άσκηση άλλης αγωγής με το ίδιο αντικείμενο εφόσον οι εν λόγω πιστωτές δεν έχουν κάνει χρήση των μέσων προστασίας που προβλέπει η διάταξη αυτή. Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει επίσης ότι ο περιορισμός του προβλεπόμενου στο άρθρο 19 της έκτης οδηγίας καθεστώτος ακυροτήτων της διασπάσεως μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα οι πιστωτές εταιρίας που μετέχουν στη διάσπαση να μην δύνανται να ασκήσουν παυλιανή αγωγή στην περίπτωση που η διάσπαση άρχισε να παράγει αποτελέσματα εάν ήθελε θεωρηθεί ότι η αγωγή αυτή συνεπάγεται την κήρυξη ακυρότητας κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.

33. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας δεν περιέχει διάταξη που να αποκλείει την άσκηση πάσης μεταγενέστερης αγωγής με αίτημα την προστασία του δικαιώματος ικανοποιήσεως από την περιουσία του οφειλέτη. Το εν λόγω δικαστήριο υπογραμμίζει επίσης τις διαφορές μεταξύ της αγωγής για την κήρυξη ακυρότητας και της παυλιανής αγωγής στο εσωτερικό δίκαιο.

34. Υπό τις συνθήκες αυτές το Corte d'Appello di Napoli (εφετείο της Νάπολης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Μπορούν οι πιστωτές της διασπώμενης εταιρίας, των οποίων τα δικαιώματα είναι προγενέστερα της διασπάσεως και οι οποίοι δεν άσκησαν ανακοπή βάσει του άρθρου 2503 του [ιταλικού] Αστικού Κώδικα (και, επομένως, δεν υπήχθησαν στον μηχανισμό προστασίας που θεσπίστηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 12 της [έκτης οδηγίας]) να ασκήσουν την αγωγή διαρρήξεως δικαιοπραξίας [ή παυλιανή] βάσει του άρθρου 2901 του [ιταλικού] Αστικού Κώδικα μετά την πραγματοποίηση της διασπάσεως, προκειμένου να αναγνωριστεί ότι η διάσπαση δεν παράγει αποτελέσματα έναντι αυτών και, επομένως, να επιτύχουν προνομιακή κατάταξη, κατά την αναγκαστική εκτέλεση, σε σχέση με τους δανειστές της επωφελούμενης από τη διάσπαση εταιρίας ή των επωφελούμενων εταιριών καθώς και να καταταγούν πριν από τους εταίρους των εν λόγω εταιριών;

2) Αφορά η έννοια της "ακυρότητας", η οποία προβλέπεται στο άρθρο 19 της εν λόγω οδηγίας, μόνον τις αγωγές που βάλλουν κατά του κύρους της πράξεως διασπάσεως ή αφορά επίσης τις αγωγές οι οποίες, καίτοι δεν αμφισβητούν το κύρος της διασπάσεως, έχουν ως αίτημα να κηρυχθεί αυτή ανίσχυρη ή μη δυνάμενη να αντιταχθεί έναντι ορισμένων προσώπων;»

35. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η I.G.I. και η Costruzioni Ing. Iandolo, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

36. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η οποία διεξήχθη στις 5 Ιουνίου 2019 οι εν λόγω μετεχόντες στη διαδικασία ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους.

IV. Ανάλυση

Α. Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

1. Επί της υπάρξεως των απαιτήσεων

37. Η I.G.I. και η Costruzioni Ing. Iandolo υποστηρίζουν, με τις γραπτές παρατηρήσεις τους[9], ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη για τον λόγο ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα είναι αλυσιτελή. Συγκεκριμένα, η ασκηθείσα από τους ενάγοντες της κύριας δίκης παυλιανή αγωγή είναι άνευ αντικειμένου λόγω της αποσβέσεως των απαιτήσεών τους.

38. Κατά την άποψή μου το επιχείρημα αυτό δεν ευσταθεί. Η νομολογία του Δικαστηρίου καθιστά σαφές ότι το Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας των νομοθετημάτων της Ένωσης με βάση τα πραγματικά περιστατικά που του εκθέτει το εθνικό δικαστήριο[10]. Με άλλα λόγια, το Δικαστήριο δεσμεύεται από τα πραγματικά περιστατικά όπως αυτά εκτίθενται από το αιτούν δικαστήριο.

39. Πάντως, από την απόφαση περί παραπομπής δεν συνάγεται ότι η κρινόμενη στην κύρια δίκη παυλιανή αγωγή στερείται αντικειμένου λόγω της αποσβέσεως των απαιτήσεων των εναγόντων της κύριας δίκης.

40. Περαιτέρω, στο πλαίσιο της θεσπισθείσας από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, η οποία στηρίζεται στην κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους, εναπόκειται αποκλειστικώς στα εθνικά δικαστήρια που έχουν επιληφθεί της διαφοράς και φέρουν την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί να εκτιμήσουν, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής τους αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλουν στο Δικαστήριο[11].

41. Πρέπει να υπομνησθεί επ' αυτού ότι, για τα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης υφίσταται τεκμήριο λυσιτέλειας. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα που έχει υποβληθεί από εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία ή κρίση επί του κύρους του συγκεκριμένου κανόνα δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα[12].

42. Ωστόσο, καμία από περιστάσεις αυτές δεν συντρέχει εν προκειμένω. Το αιτούν δικαστήριο επισήμανε με την απόφασή του ότι οι διατάξεις των οποίων την εφαρμογή ζητούν οι διάδικοι της κύριας δίκης είναι οι διατάξεις μεταφοράς της έκτης οδηγίας στο εθνικό δίκαιο και επιπλέον εξέθεσε με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι οι απαντήσεις στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα είναι κρίσιμες και αναγκαίες για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

9 Η Επιτροπή προέβαλε το ίδιο επιχείρημα στις παρατηρήσεις που διατύπωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

10 Πρβλ. απόφαση της 22ας Μαΐου 2014, Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, σκέψη 53).

11 Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Απριλίου 1988, Pardini (338/85, EU:C:1988:194, σκέψη 8), της 26ης Οκτωβρίου 2017, Argenta Spaarbank (C-39/16, EU:C:2017:813, σκέψη 37), καθώς και, πιο πρόσφατα, της 4ης Οκτωβρίου 2018, Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, σκέψη 42). Ομοίως, στο εθνικό και μόνο δικαστήριο εναπόκειται η ανάκληση της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, εφόσον το δικαστήριο αυτό κρίνει ότι η έκδοση της προδικαστικής αποφάσεως δεν είναι πλέον αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης [βλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2001, TNT Traco (C-340/99, EU:C:2001:281, σκέψη 34)].

12 Βλ., ως προς τις πλέον πρόσφατες, αποφάσεις της 16ης Μαΐου 2019, Plessers (C-509/17, EU:C:2019:424, σκέψη 27), της 23ης Μαΐου 2019, Fülla (C-52/18, EU:C:2019:447, σκέψη 25), καθώς και της 5ης Ιουνίου 2019, GT (C-38/17, EU:C:2019:461, σκέψη 23).

2. Επί του πεδίου εφαρμογής της έκτης οδηγίας

43. Επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι από τον τίτλο της έκτης οδηγίας συνάγεται ότι αυτή αφορά τις διασπάσεις των ανωνύμων εταιριών. Ομοίως, το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της τρίτης οδηγίας, προβλέπει ότι η έκτη οδηγία έχει εφαρμογή, όσον αφορά την Ιταλία, στις ανώνυμες εταιρίες («società per azioni»). Εντούτοις, η Costruzioni Ing. Iandolo δεν συνιστά ανώνυμη εταιρία, αλλά εταιρία περιορισμένης ευθύνης («società a responsabilità limitata»). Από τα ανωτέρω συνάγεται εκ πρώτης όψεως ότι η έκτη οδηγία δεν έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης, με αποτέλεσμα να παρέλκει η εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων.

44. Περαιτέρω, η Επιτροπή εκτιμά ότι η έκτη οδηγία, βάσει του άρθρου της 21, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με άρθρο της 2, παράγραφος 1, έχει εφαρμογή μόνο σε περίπτωση μεταβίβασης του «συνόλ[ου] της περιουσίας της, ενεργητικ[ού] και παθητικ[ού]» της διασπώμενης εταιρίας στη νεοσυσταθείσα εταιρία στο πλαίσιο της διασπάσεως. Ωστόσο, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι μέρος μόνον της περιουσίας της Costruzioni Ing. Iandolo μεταβιβάστηκε στην I.G.I.

45. Ομοίως, όσον αφορά τον αριθμό των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών, το άρθρο 2, παράγραφος 1, και το άρθρο 21, παράγραφος 1, της έκτης οδηγίας ορίζουν τη διάσπαση ως πράξη με την οποία η διασπώμενη εταιρία μεταβιβάζει τα περιουσιακά της στοιχεία σε περισσότερες εταιρίες. Εντούτοις, όπως διευκρινίζει το αιτούν δικαστήριο, εν προκειμένω, η περιουσία της διασπώμενης εταιρίας μεταβιβάστηκε σε μία μόνον εταιρία.

46. Ως εκ τούτου, παρέλκει η απάντηση στα παρόντα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία της έκτης οδηγίας, δεδομένου ότι αυτή δεν τυγχάνει εφαρμογής στη διαφορά της κύριας δίκης.

47. Ωστόσο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι αυτό είναι αρμόδιο, βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, να ερμηνεύει το δίκαιο της Ένωσης, όταν το δίκαιο αυτό δεν ρυθμίζει άμεσα την υπό κρίση περίπτωση, αλλά ο εθνικός νομοθέτης αποφάσισε, επ' ευκαιρία της μεταφοράς των διατάξεων μιας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, την εφαρμογή της ίδιας μεταχειρίσεως σε καταστάσεις καθαρά εσωτερικές και σε καταστάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία, δηλαδή την ευθυγράμμιση της νομοθεσίας του προς το δίκαιο της Ένωσης[13]. Πράγματι, όταν η εθνική νομοθεσία εναρμονίζει τις λύσεις που προβλέπει για περιπτώσεις μη εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης προς τις λύσεις που έχουν γίνει δεκτές στο δίκαιο της Ένωσης, υφίσταται οπωσδήποτε συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ομοιόμορφη ερμηνεία των διατάξεων ή των εννοιών που συμπίπτουν με διατάξεις ή έννοιες του δικαίου της Ένωσης, ανεξάρτητα από τις συνθήκες υπό τις οποίες εφαρμόζονται, προκειμένου να αποφευχθούν στο μέλλον ερμηνευτικές αποκλίσεις[14].

48. Συγκεκριμένα, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι τα άρθρα 2503 και 2504 quater, το άρθρο 2506 ter, τελευταίο εδάφιο, και το άρθρο 2506 quater, τελευταίο εδάφιο, του ιταλικού Αστικού Κώδικα μεταφέρουν στην εσωτερική νομοθεσία την έκτη οδηγία, βάσει των διατάξεων του decreto legislativo n. 22 – Attuazione delle direttive n. 78/855/CEE e n. 82/891/CEE in materia di fusioni e scissioni societarie, ai sensi dell'art. 2, comma 1, della legge 26 marzo 1990, n. 69 (νομοθετικού διατάγματος αριθ. 22, περί εφαρμογής των οδηγιών 78/855/ΕΟΚ και 82/891/ΕΟΚ σχετικά με τις συγχωνεύσεις και τις διασπάσεις, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου αριθ. 69, της 26ης Μαρτίου 1990), της 16ης Ιανουαρίου 1991[15], όπως εξάλλου επισημαίνει η Επιτροπή. Εξάλλου, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το εν λόγω νομοθετικό διάταγμα προβλέπει ρητώς την επέκταση του καθεστώτος της έκτης οδηγίας, πέραν των ανωνύμων εταιριών και μόνον, σε όλες τις μορφές εταιριών.

13 Βλ. απόφαση της 17ης Ιουλίου 1997, Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, σκέψη 34).

14 Πρβλ. αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Cicala (C-482/10, EU:C:2011:868), της 18ης Οκτωβρίου 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, σκέψη 45), καθώς και της 15ης Νοεμβρίου 2016, Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, σκέψη 53).

15 GURI αριθ. 19, της 23ης Ιανουαρίου 1991.

49. Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά το άρθρο 2506 του Αστικού Κώδικα, η διάσπαση μπορεί να είναι ολική όταν η διασπώμενη εταιρία μεταβιβάζει το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της σε περισσότερες εταιρίες, ή μερική, όταν η διασπώμενη εταιρία μεταβιβάζει μέρος της περιουσίας της αποκλειστικά σε μία νεοσυσταθείσα εταιρία. Ως εκ τούτου, τα άρθρα 2503 και 2504 quater, το άρθρο 2506 ter, τελευταίο εδάφιο, και το άρθρο 2506 quater, τελευταίο εδάφιο, του Αστικού Κώδικα, τα οποία συνιστούν τις διατάξεις που θέτουν σε εφαρμογή την έκτη οδηγία, έχουν επίσης εφαρμογή, σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο, στις διασπάσεις με τις οποίες μεταβιβάζεται μέρος μόνον των περιουσιακών στοιχείων της διασπώμενης εταιρίας σε μία μόνον εταιρία.

50. Επιπλέον, φρονώ ότι η λύση αυτή είναι λογική, δεδομένου ότι καθιστά δυνατή την ενιαία εφαρμογή του καθεστώτος διασπάσεων στο εσωτερικό του ίδιου κράτους μέλους, σε όλες τις μορφές εταιριών και στις πάσης φύσεως διασπάσεις[16].

51. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι ο Ιταλός νομοθέτης είχε την πρόθεση να ευθυγραμμίσει την εσωτερική νομοθεσία σχετικά με τις διασπάσεις εταιριών πλην των ανωνύμων με το προβλεπόμενο από την έκτη οδηγία καθεστώς, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για ολικές ή μερικές διασπάσεις, οπότε το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει στα υποβληθέντα ερωτήματα.

52. Το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται από την ερμηνεία του άρθρου 25 της έκτης οδηγίας την οποία πρότεινε η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της. Η διάταξη αυτή παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προβλέπουν την εφαρμογή της οδηγίας αυτής στις περιπτώσεις στις οποίες η διασπώμενη εταιρία δεν λύεται με την ολοκλήρωση της διασπάσεως, αλλά εξακολουθεί νομικώς να υφίσταται. Κατά την Επιτροπή, τούτο δεν συνεπάγεται ότι το κράτος μέλος μπορεί να μην λάβει υπόψη την προϋπόθεση σχετικά με τη μεταβίβαση του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων. Ως εκ τούτου, η παρεχόμενη στα κράτη μέλη δυνατότητα να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής της έκτης οδηγίας είναι περιορισμένη: η διάσπαση μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς λύση της διασπώμενης εταιρία, εφόσον η διασπώμενη εταιρία μεταβιβάσει στις επωφελούμενες εταιρίες το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να εφαρμόσουν τις ρυθμίσεις της οδηγίας αυτής σε πράξεις διασπάσεως οι οποίες δεν συνεπάγονται τη μεταβίβαση του συνόλου της περιουσίας, ενεργητικού και παθητικού, της διασπώμενης εταιρίας.

53. Ουδόλως συμμερίζομαι τη συλλογιστική αυτή. Αφενός, φρονώ ότι το άρθρο 25 της έκτης οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί κατά γράμμα. Κατά τη διάταξη αυτή, σε περίπτωση που ο εθνικός νομοθέτης επιλέξει να επεκτείνει το πεδίο της έννοιας της «διασπάσεως» στις περιπτώσεις στις οποίες η διασπώμενη εταιρία δεν λύεται, οι πράξεις αυτές θα διέπονται από τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας. Το άρθρο 25 της έκτης οδηγίας δεν έχει την έννοια ότι ο εθνικός νομοθέτης δεν μπορεί να παραπέμψει στις εν λόγω διατάξεις για να ρυθμίσει καταστάσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

54. Αφετέρου, και ακόμη πιο σημαντικά, για την ευθυγράμμιση, *στο εθνικό δίκαιο*, των διασπάσεων οι οποίες δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταβίβαση του συνόλου της περιουσίας, ενεργητικού και παθητικού, της διασπώμενης εταιρίας με το καθεστώς της έκτης οδηγίας αποκλειστικά αρμόδιος είναι ο εθνικός νομοθέτης. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να αποδεχθούν, όσον αφορά τους τομείς που δεν

16 Κατά ορισμένους συγγραφείς, με τη λύση αυτή αποφεύγεται «η ύπαρξη ενός δικαίου των εταιριών δύο ταχυτήτων», βλ. Guyon, Y., «La coordination communautaire du droit français des sociétés», *RTD Eur*, 1990, σ. 241. Υπογραμμίζεται συναφώς ότι στην επιλογή αυτή προέβησαν άλλα κράτη μέλη κατά τη μεταφορά της έκτης οδηγίας. Βλ., για παράδειγμα, όσον αφορά τη Γαλλία, νόμος αριθ. 88/17, της 5ης Ιανουαρίου 1988, περί των συγχωνεύσεων και των διασπάσεων εμπορικών εταιριών και την τροποποίηση του νόμου αριθ. 66/537, της 24ης Ιουλίου 1966, περί εμπορικών εταιριών (JORF της 6ης Ιανουαρίου 1988, σ. 227), όσον αφορά τη Γερμανία, Gesetz über die Spaltung der von der Treuhandanstalt verwalteten Unternehmen (SpTrVG) (νόμος περί της αίτησης των διαχειριζόμενων από την Υπηρεσία της Treuhand εταιριών), της 5ης Απριλίου 1991 (BGBl. 1991 I σ. 854), όσον αφορά την Ισπανία, Ley 19/89 de reforma parcial y adaptación de la legislación mercantil a las Directivas de la Comunidad Económica Europea (CEE) en materia de Sociedades [νόμος 19/89 περί της μερικής μεταρρυθμίσεως και της προσαρμογής της εμπορικής νομοθεσίας στις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) στο πεδίο των εταιριών], της 25ης Ιουλίου 1989 (BOE αριθ. 178, της 27ης Ιουλίου 1989, σ. 24085), και, όσον αφορά την Πολωνία, kodeks spółek handlowych (κώδικας εμπορικών εταιριών), της 15ης Σεπτεμβρίου 2000 (Dz. U. του 2000, αριθ. 94, τμήμα 1037), μεταξύ άλλων άρθρο 529 του εν λόγω κώδικα.

εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, τις λύσεις που έχουν γίνει δεκτές στο δίκαιο της Ένωσης. Η εν λόγω ελευθερία αποδοχής των λύσεων του δικαίου της Ένωσης για καταστάσεις οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δεν πρέπει να περιορίζεται, υπό την προϋπόθεση ότι η αποδοχή των λύσεων αυτών δεν πλήττει την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την έκτη οδηγία σκοπών.

55. Πάντως, φρονώ ότι η αποδοχή στο εθνικό δίκαιο των επιβαλλόμενων από την έκτη οδηγία λύσεων σε καταστάσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της δεν είναι ικανή να υπονομεύσει την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει ο νομοθέτης της Ένωσης με την οδηγία αυτή.

56. Επομένως, έχω τη γνώμη ότι τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να θεωρηθούν παραδεκτά.

Β. Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

1. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

57. Με το πρώτο του προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην άσκηση από τους πιστωτές διασπώμενης εταιρίας, των οποίων τα δικαιώματα είναι προγενέστερα της διασπάσεως, παυλιανής αγωγής όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, μετά την πραγματοποίηση της διασπάσεως και μολονότι οι δανειστές αυτοί δεν έκαναν χρήση του μέσου προστασίας που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο κατ' εφαρμογήν της εν λόγω διάταξης.

58. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της έκτης οδηγίας υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν κατάλληλο σύστημα προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών των εταιριών που μετέχουν στη διάσπαση όσον αφορά τις απαιτήσεις που γεννώνται πριν από τη δημοσίευση του σχεδίου διασπάσεως και δεν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες κατά τον χρόνο της δημοσιεύσεως αυτής. Προς τούτο, τα κράτη μέλη οφείλουν *τουλάχιστον* να προβλέπουν ότι οι πιστωτές αυτοί δικαιούνται να λαμβάνουν κατάλληλες εγγυήσεις εφόσον αυτό καταστεί απαραίτητο λόγω της χρηματοοικονομικής καταστάσεως της διασπώμενης εταιρίας και των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών. Εναλλακτικά, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν τη θέσπιση καθεστώτος εις ολόκληρον ευθύνης μεταξύ των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών για τις υποχρεώσεις της διασπώμενης εταιρίας. Εντούτοις, το άρθρο 12, παράγραφος 7, της έκτης οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να συνδυάσουν το προβλεπόμενο στην παράγραφο 1 σύστημα κατάλληλης προστασίας των δανειστών με το καθεστώς εις ολόκληρον ευθύνης μεταξύ των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών. Στην περίπτωση αυτή, η εις ολόκληρον ευθύνη των επωφελούμενων εταιριών περιορίζεται στο καθαρό ενεργητικό που μεταβιβάζεται σε καθεμία από τις εν λόγω εταιρίες.

59. Φρονώ ότι ως προς τις εν λόγω διατάξεις επιβάλλονται τρεις παρατηρήσεις. Κατ' αρχάς, η κατά το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας απαίτηση περί προβλέψεως συστήματος προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών συνιστά μια ελάχιστη απαίτηση. Η λέξη «τουλάχιστον» δηλώνει πράγματι ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν ένα ορισμένο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών παρέχοντάς τους εγγυήσεις σε συγκεκριμένη περίπτωση, χωρίς ωστόσο να περιορίζονται από το εν λόγω μέτρο προστασίας. Το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας δεν απαριθμεί εξαντλητικώς τα μέσα που μπορούν να προβλεφθούν για την προστασία των συμφερόντων των πιστωτών[17].

17 Χωρίς ωστόσο τα κράτη μέλη να είναι απολύτως ελεύθερα να θεσπίσουν μέσα προστασίας που έχουν τον ίδιο σκοπό, όπως θα αναλύσω στα σημεία 67 έως 69 των παρουσών προτάσεων.

60. Στη συνέχεια, η έκτη οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ένα τέτοιο σύστημα κατάλληλης προστασίας των πιστωτών μόνο για τις απαιτήσεις που γεννώνται πριν από τη δημοσίευση του σχεδίου διασπάσεως και δεν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες κατά τον χρόνο της δημοσιεύσεως αυτής. Αντιθέτως, όσον αφορά απαιτήσεις οι οποίες γεννώνται πριν από τη δημοσίευση του σχεδίου διασπάσεως και έχουν ήδη καταστεί ληξιπρόθεσμες κατά τον χρόνο της εν λόγω δημοσιεύσεως, η οδηγία αυτή δεν προβλέπει συγκεκριμένα μέσα προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών. Ως εκ τούτου, και στην περίπτωση αυτή, μολονότι τα κράτη μέλη οφείλουν να ορίσουν μέσα προστασίας σχετικά με ορισμένο είδος απαιτήσεων, εντούτοις επιτρέπεται στους εθνικούς νομοθέτες να προβλέψουν, στο εθνικό δίκαιο, μέτρα προστασίας που να αφορούν άλλα είδη απαιτήσεων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της έκτης οδηγίας.

61. Τέλος, από το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας προκύπτει ρητώς ότι η εφαρμογή συστήματος εις ολόκληρον ευθύνης των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών δεν αποκλείει άλλα μέτρα προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών. Η σώρευση διαφορετικών μέσων προστασίας καθιστά απλώς δυνατό τον περιορισμό της εις ολόκληρον ευθύνης των επωφελούμενων εταιριών στο στοιχεία του καθαρού ενεργητικού τους. Η εφαρμογή του συστήματος της εις ολόκληρον ευθύνης μεταξύ των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών δεν μπορεί να αποτρέψει τη θέσπιση άλλων μέτρων προστασίας των πιστωτών.

62. Ως εκ τούτου, αντίθετα προς όσα υποστηρίζουν οι I.G.I. και Costruzioni Ing. Iandolo, το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας δεν προβλέπει «κλειστό σύστημα προστασίας» πέραν του οποίου τα κράτη μέλη στερούνται της δυνατότητας καθορισμού επιπρόσθετων μέτρων προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει, κατ' αρχήν, τα κράτη μέλη να εξακολουθούν να εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν μέτρα που να αφορούν επίσης την προστασία των πιστωτών των εταιριών που μετέχουν στη διάσπαση.

63. Ομοίως, αντίθετα προς ό,τι αφήνει να εννοηθεί το αιτούν δικαστήριο, καμία διάταξη του άρθρου 12 της έκτης οδηγίας δεν εξαρτά την εφαρμογή των εν λόγω επιπρόσθετων μέτρων προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών από προηγούμενη προσφυγή στα προβλεπόμενα από την οδηγία αυτή μέσα προστασίας. Επομένως, είμαι της γνώμης ότι τα κράτη μέλη εξακολουθούν να είναι ελεύθερα να εισάγουν μηχανισμούς προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών, πέραν των μέτρων που ρητώς προβλέπονται από την έκτη οδηγία.

64. Ωστόσο, η παυλιανή αγωγή όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη διακρίνεται από τα προβλεπόμενα στην έκτη οδηγία μέσα προστασίας. Η αγωγή αυτή δεν συνιστά μέτρο μεταφοράς και μπορεί να ασκηθεί μόνο στο πλαίσιο περιορισμένου αριθμού περιπτώσεων[18]. Γεγονός παραμένει ότι, η παυλιανή αγωγή, όπως προβλέπεται στον ιταλικό Αστικό Κώδικα, συνιστά μέτρο που αποσκοπεί στην προστασία των δικαιωμάτων των πιστωτών όταν μια πράξη του οφειλέτη μπορεί να θίξει τα συμφέροντά τους. Συνεπώς, η αγωγή αυτή καθιστά δυνατή την ευρύτερη προστασία των συμφερόντων των πιστωτών της διασπώμενης εταιρίας. Κατά την άποψή μου, η παυλιανή αγωγή όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη συνιστά επιπρόσθετο μέτρο προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών, το οποίο δεν αποκλείεται από το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας[19].

18 Στο μέτρο που η αγωγή αυτή προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, ότι ο οφειλέτης προέβη καταδολιευτικώς στη διάσπαση και προκάλεσε ζημία στον δανειστή.

19 Συναφώς, μικρή σημασία έχει το ότι η παυλιανή αγωγή αφορά απαιτήσεις προγενέστερες της διασπάσεως οι οποίες είτε έχουν είτε δεν έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες. Κατά τη γνώμη μου, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας επιτρέπει την πρόβλεψη μέτρων προστασίας των συμφερόντων των πιστωτών.

65. Ως εκ τούτου φρονώ ότι το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας δεν αντιτίθεται, κατ' αρχήν, στην άσκηση από τους δανειστές διασπώμενης εταιρίας, των οποίων τα δικαιώματα είναι προγενέστερα της διασπάσεως, παυλιανής αγωγής όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, μετά την πραγματοποίηση της διασπάσεως και μολονότι οι δανειστές αυτοί δεν έκαναν χρήση του μέσου που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο κατ' εφαρμογήν της εν λόγω διάταξης[20].

66. Εντούτοις, στο σημείο αυτό, πρέπει να εκθέσω τη δική μου ερμηνεία όσον αφορά το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας.

67. Είμαι της γνώμης ότι μολονότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να εξακολουθούν να εφαρμόζουν μέτρα προστασίας των πιστωτών πέραν των προβλεπόμενων από την έκτη οδηγία, εντούτοις τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να διακυβεύουν τα επιδιωκόμενα από την οδηγία αυτή αποτελέσματα και να θίγουν την πρακτική αποτελεσματικότητά της.

68. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας, σε συνδυασμό με την όγδοη αιτιολογική σκέψη της, ένας από τους σκοπούς της οδηγίας αυτής συνίσταται στη διασφάλιση της προστασίας των πιστωτών των εταιριών που μετέχουν στη διάσπαση, προκειμένου αυτή να μην τους προκαλέσει ζημία. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας, του οποίου σκοπός είναι η προστασία των πιστωτών που μετέχουν στη διάσπαση, στηρίζεται στην αρχή της ισότητας μεταξύ των οικείων πιστωτών. Περαιτέρω, από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής συνάγεται ότι αυτή αποσκοπεί επίσης στη διαφύλαξη της ασφάλειας δικαίου στις πράξεις διασπάσεως.

69. Εντούτοις, όπως αφήνει να εννοηθεί το αιτούν δικαστήριο, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο η άσκηση παυλιανής αγωγής από ορισμένους πιστωτές της διασπώμενης εταιρίας κατά της επωφελούμενης της διασπάσεως εταιρίας να θίξει την προστασία των συμφερόντων άλλων πιστωτών, οι οποίοι εντούτοις επίσης απολαύουν της προβλεπόμενης στο άρθρο 12 της έκτης οδηγίας προστασίας και έχουν εμπιστευθεί τα αποτελέσματα της διασπάσεως. Ομοίως, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η άσκηση παυλιανής αγωγής ενδέχεται να επηρεάσει την ασφάλεια δικαίου των σχέσεων μεταξύ των τρίτων και των εταιριών που μετέχουν στη διάσπαση. Αν όντως αυτό ίσχυε, γεγονός που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, η άσκηση παυλιανής αγωγής θα ήταν ικανή να διακυβεύσει την επίτευξη των σκοπών της έκτης οδηγίας.

70. Ως εκ τούτου, έχω τη γνώμη ότι το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας δεν αντιτίθεται, κατ' αρχήν, στην άσκηση από τους πιστωτές διασπώμενης εταιρίας, των οποίων τα δικαιώματα είναι προγενέστερα της διασπάσεως, παυλιανής αγωγής όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, μετά την πραγματοποίηση της διασπάσεως και μολονότι οι πιστωτές αυτοί δεν έκαναν χρήση του μέσου προστασίας που προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο κατ' εφαρμογήν της εν λόγω διάταξης, υπό την προϋπόθεση ότι η αγωγή αυτή δεν θίγει την προστασία των λοιπών πιστωτών όπως αυτή προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

20 Επιπροσθέτως, επισημαίνεται ότι εκτιμώ ότι η άσκηση παυλιανής αγωγής εκ μέρους των πιστωτών της διασπώμενης εταιρίας είναι, εν προκειμένω, αναγκαία για την προστασία τους. Όπως εξέθεσα στο σημείο 51 των παρουσών προτάσεων, ο Ιταλός νομοθέτης είχε την πρόθεση να συμπεριλάβει στο καθεστώς της έκτης οδηγίας τις μερικές διασπάσεις που συνεπάγονται μεταβίβαση μέρους της περιουσίας της διασπώμενης εταιρίας σε μία μόνον εταιρία. Εντούτοις, το προβλεπόμενο από την εν λόγω οδηγία σύστημα εις ολόκληρον ευθύνης για την προστασία των συμφερόντων των δανειστών συνιστά σύστημα εις ολόκληρον ευθύνης *μεταξύ των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών*, ενώ δεν συντρέχει, βάσει των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας, υποχρέωση των κρατών μελών να προβλέπουν εις ολόκληρον ευθύνη μεταξύ, αφενός, της διασπώμενης εταιρίας και, αφετέρου, της επωφελούμενης από τη διάσπαση εταιρίας. Με άλλα λόγια, όταν η μερική διάσπαση πραγματοποιείται υπέρ μίας μόνον επωφελούμενης εταιρίας, όπως ισχύει στην υπόθεση της κύριας δίκης, ένα από τα οριζόμενα στην έκτη οδηγία μέσα ένδικης προστασίας των συμφερόντων των δανειστών καθίσταται αναποτελεσματικό. Φρονώ ότι η παυλιανή αγωγή μπορεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να θεωρηθεί ως μέσο αντιμετώπισης της αναποτελεσματικότητας του συστήματος εις ολόκληρον ευθύνης μεταξύ των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών το οποίο προβλέπει η έκτη οδηγία. Βλ., όσον αφορά παρόμοια περίπτωση στη γαλλική νομοθεσία, Lecourt, B., «De l'utilité de l'action paulienne en droit des sociétés», *Aspects actuels du droit des affaires Mélanges en l'honneur de Yves Guyon*, Dalloz, Παρίσι, 2003. Διευκρινίζεται ότι από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι τα ιταλικά δικαστήρια φαίνεται να δέχονται τη διεύρυνση, στο ιταλικό δίκαιο, του συστήματος εις ολόκληρον ευθύνης μεταξύ της διασπώμενης εταιρίας και της επωφελούμενης από τη διάσπαση εταιρίας.

2. Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

71. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν η έννοια της «ακυρότητας» του άρθρου 19 της έκτης οδηγίας πρέπει να θεωρηθεί ως καλύπτουσα και την παυλιανή αγωγή όπως είναι η επίμαχη στην κύρια δίκη.

72. Επισημαίνεται κατ' αρχάς ότι η έννοια της «ακυρότητας» ουδόλως περιέχεται στην έκτη οδηγία. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσδιορισμός της σημασίας και του περιεχομένου όρων ή φράσεων για τις οποίες το δίκαιο της Ένωσης δεν παρέχει κανέναν ορισμό πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τη συνήθη έννοια που έχουν στην καθημερινή γλώσσα, ενώ παράλληλα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το πλαίσιο εντός του οποίου χρησιμοποιούνται και οι σκοποί που επιδιώκει η ρύθμιση της οποίας αποτελούν τμήμα[21].

73. Η «ακυρότητα», με τη συνήθη έννοιά της, αποτελεί τη συνέπεια της μη τηρήσεως των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την κατάρτιση μιας πράξεως, πράγμα που επιφέρει την εξαφάνιση της πράξεως αυτής και παράγει αποτελέσματα erga omnes. Ο ορισμός αυτός επιβεβαιώνεται υπό το πρίσμα του πλαισίου εντός του οποίου η έννοια της «ακυρότητας» χρησιμοποιείται και των σκοπών που επιδιώκονται εν γένει με την έκτη οδηγία, και ειδικότερα με το άρθρο της 19.

74. Κατ' αρχάς, το άρθρο 19 της έκτης οδηγίας προβλέπει τις περιοριστικές προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληροί το καθεστώς των ακυροτήτων της πράξεως διασπάσεως. Ειδικότερα, πέραν της βραχείας προθεσμίας για την άσκηση της αγωγής για ακύρωση, το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής ορίζει ότι άκυρη μπορεί να κηρυχθεί η διάσπαση η οποία άρχισε να παράγει αποτελέσματα για ορισμένους μόνο λόγους που απαριθμούνται περιοριστικώς. Οι λόγοι αυτοί αφορούν αποκλειστικά τη μη τήρηση των αναγκαίων για να συντελεσθεί η διάσπαση προϋποθέσεων, όπως είναι η ύπαρξη προληπτικού δικαστικού ή διοικητικού ελέγχου, δημοσίου εγγράφου, ή το κύρος της αποφάσεως της γενικής συνελεύσεως σχετικά με το σχέδιο διασπάσεως. Ως εκ τούτου, η ακυρότητα της διασπάσεως κατά την έννοια του άρθρου 19 της έκτης οδηγίας αποτελεί τη συνέπεια της μη πληρώσεως των σχετικών προϋποθέσεων για να συντελεσθεί η διάσπαση.

75. Στη συνέχεια, το άρθρο 19 της έκτης οδηγίας, το οποίο περιορίζει τις προϋποθέσεις για την άσκηση αγωγής για ακύρωση της διασπάσεως, έχει ως σκοπό να διαφυλάξει την ασφάλεια δικαίου στις σχέσεις τόσο μεταξύ των εταιριών που μετέχουν στη διάσπαση όσο και μεταξύ αυτών και των τρίτων, καθώς και μεταξύ των μετόχων, όπως συνάγεται από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής. Ως εκ τούτου, η κήρυξη της ακυρότητας της διασπάσεως κατά την έννοια του άρθρου 19 της έκτης οδηγίας παράγει αποτελέσματα erga omnes.

76. Τέλος, το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της έκτης οδηγίας ορίζει επίσης ότι, εφόσον τούτο είναι δυνατό, η παρατυπία λόγω της οποίας είναι δυνατή η κήρυξη της ακυρότητας της διασπάσεως πρέπει να θεραπεύεται. Τόσο από τον σκοπό του άρθρου 19 της οδηγίας αυτής όσο και από το σύστημα που αυτή εισάγει προκύπτει ότι η διάταξη αυτή έχει ως πρωταρχικό σκοπό να αποτρέψει την εξαφάνιση της πράξεως διασπάσεως που άρχισε να παράγει αποτελέσματα.

77. Εξάλλου, προσθέτω ότι η εν λόγω ερμηνεία της «ακυρότητας», κατά την έννοια του άρθρου 19 της έκτης οδηγίας, ως συνέπειας για τη μη τήρηση των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την κατάρτιση μιας πράξεως, που έχει ως αποτέλεσμα την εξαφάνισή της και η οποία παράγει αποτελέσματα erga omnes, επιβεβαιώνεται και από άλλα νομοθετήματα του δικαίου της Ένωσης που χρησιμοποιούν την έννοια της «ακυρότητας», και ειδικότερα της πρώτης οδηγίας, που αφορά την ακυρότητα των εταιριών. Συγκεκριμένα, το άρθρο 11, δεύτερο εδάφιο, της πρώτης οδηγίας προβλέπει ότι «[ε]ξαιρουμένων των [...] περιπτώσεων ακυρότητος [οι οποίες απαριθμούνται] οι εταιρείες δεν

21 Πρβλ. μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 12ης Οκτωβρίου 2017, X (C 661/15, EU:C:2017:753, σκέψη 27), και της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, 2M-Locatel (C-555/17, EU:C:2018:746, σκέψη 36).

υπόκεινται σε άλλους λόγους ανυποστάτου, απολύτου ή σχετικής ακυρότητος ή ακυρωσίας». Επομένως, η «ακυρότητα», κατά την έννοια του άρθρου 11, δεύτερο εδάφιο, της πρώτης οδηγίας, εκτείνεται στο ανυπόστατο, την απόλυτη ακυρότητα, τη σχετική ακυρότητα, ή την ακυρωσία, όλες δε οι έννοιες αυτές αφορούν αγωγές που συνεπάγονται την εξαφάνιση της πράξεως, δηλαδή την ακύρωσή της.

78. Ωστόσο, κατά την άποψή μου, η αγωγή για ακύρωση, κατά την έννοια του άρθρου 19 της έκτης οδηγίας, όπως αυτή ορίζεται, και η παυλιανή αγωγή, όπως είναι η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν έχουν το ίδιο αντικείμενο ούτε τα ίδια αποτελέσματα.

79. Αφενός, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, με την απόφαση περί παραπομπής, ότι το άρθρο 2901 του Αστικού Κώδικα προβλέπει τη δυνατότητα του πιστωτή να ζητήσει οι πράξεις μεταβίβασης της περιουσίας με τις οποίες ο οφειλέτης του προκάλεσε *βλάβη* να μην παράγουν αποτελέσματα έναντι αυτού. Ως εκ τούτου, μολονότι η αγωγή για ακύρωση αποσκοπεί στην ακύρωση της πράξεως διασπάσεως λόγω της μη τηρήσεως των προϋποθέσεων καταρτίσεώς της, η παυλιανή αγωγή όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη έχει ως μοναδικό αντικείμενο την προστασία των πιστωτών των οποίων τα δικαιώματα έβλαψε η διάσπαση. Αφετέρου, μολονότι η αγωγή για ακύρωση συνεπάγεται την εξαφάνιση της διασπάσεως και παράγει αποτελέσματα erga omnes, η παυλιανή αγωγή όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη έχει ως αποτέλεσμα απλώς να μην μπορεί να αντιταχθεί η πράξη της διασπάσεως έναντι του πιστωτή, δεδομένου ότι η πράξη αυτή δεν παράγει αποτελέσματα *έναντι του πιστωτή* που άσκησε την εν λόγω αγωγή.

80. Συνεπώς, έχω τη γνώμη ότι η αγωγή για ακύρωση κατά την έννοια του άρθρου 19 της έκτης οδηγίας και η παυλιανή αγωγή, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν πρέπει να συγχέονται.

81. Προσθέτω συναφώς ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο ιγ', του κανονισμού (ΕΕ) 2015/848 [22] ορίζει ότι το δίκαιο του κράτους ενάρξεως ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, τους κανόνες που άπτονται της ακυρότητας ή του ανενεργού των επιβλαβών για όλους τους πιστωτές δικαιοπραξιών. Στην περίπτωση αυτή, η ακυρότητα και το ανενεργό μιας πράξεως εξομοιώνονται. Από τα ανωτέρω συνάγω ότι, όταν ο νομοθέτης της Ένωσης επιθυμεί να υπαγάγει στους ίδιους κανόνες την ακυρότητα και το ανενεργό μιας δικαιοπραξίας, το επισημαίνει ρητώς. Αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω όσον αφορά το άρθρο 19 της έκτης οδηγίας.

82. Επιπλέον, επισημαίνω επίσης ότι η εξομοίωση της παυλιανής αγωγής με την αγωγή για ακύρωση κατά την έννοια του άρθρου 19 της έκτης οδηγίας θα είχε ως αποτέλεσμα η παυλιανή αγωγή να καθίσταται αναποτελεσματική. Στο μέτρο που η παυλιανή αγωγή δεν αποσκοπεί στην ακύρωση λόγω της μη τηρήσεως των προϋποθέσεων καταρτίσεως της διασπάσεως, δεν θα μπορούσε ποτέ να εμπίπτει στις περιπτώσεις ακυρότητας που απαριθμούνται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο β', της έκτης οδηγίας. Από αυτό προκύπτει ότι, κατά το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, παυλιανή αγωγή, η οποία εξομοιώνεται με αγωγή για ακύρωση, δεν μπορεί να ασκηθεί όταν η διάσπαση άρχισε να παράγει αποτελέσματα. Εντούτοις, η παυλιανή αγωγή, η οποία προϋποθέτει πράξη μεταβίβασης της περιουσίας, είναι κατ' ανάγκη μεταγενέστερη της ενάρξεως των αποτελεσμάτων της διασπάσεως. Συνεπώς, δεν θα ήταν δυνατό να γίνει χρήση του μέσου αυτού [23].

83. Περαιτέρω, δεδομένου ότι η παυλιανή αγωγή προϋποθέτει, όσον αφορά την άσκησή της, έγκυρη πράξη μεταβίβασης της περιουσίας, θα ήταν παράδοξο να θεωρηθεί ότι η αγωγή αυτή είναι ισοδύναμη με την αγωγή για ακύρωση, η οποία σκοπεί ακριβώς στην αναγνώριση του ανίσχυρου της πράξεως αυτής.

22 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ 2015, L 141, σ. 19).

23 Τούτο δεν μπορεί να γίνει δεκτό, ιδίως στον βαθμό που η παυλιανή αγωγή μπορεί να λειτουργήσει ως λύση ανάγκης σε περίπτωση που ορισμένα μέσα προστασίας των δανειστών τα οποία προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, όπως ο μηχανισμός της εις ολόκληρον ευθύνης των επωφελούμενων από τη διάσπαση εταιριών, δεν είναι πλέον αποτελεσματικά.

84. Επομένως, παυλιανή αγωγή όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν μπορεί να εξομοιωθεί με αγωγή για ακύρωση κατά την έννοια του άρθρου 19 της έκτης οδηγίας.

85. Επομένως, φρονώ ότι το άρθρο 19 της έκτης οδηγίας έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται στην άσκηση παυλιανής αγωγής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, μετά την ολοκλήρωση της διασπάσεως, από τους πιστωτές διασπώμενης εταιρίας των οποίων τα δικαιώματα είναι προγενέστερα της διασπάσεως της εταιρίας αυτής, δεδομένου ότι η παυλιανή αγωγή δεν μπορεί να εξομοιωθεί με αγωγή για ακύρωση κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.

V. Πρόταση

86. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Corte d'Appello di Napoli (εφετείο της Νάπολης, Ιταλία) ως εξής:

1) Το άρθρο 12 της έκτης οδηγίας 82/891/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1982, βασιζόμενη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) της συνθήκης, για τη διάσπαση των ανωνύμων εταιριών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2007/63/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, σε συνδυασμό με τα άρθρα 21 και 22 της οδηγίας αυτής, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται στην άσκηση από τους πιστωτές διασπώμενης εταιρίας, των οποίων τα δικαιώματα είναι προγενέστερα της διασπάσεως της εταιρίας αυτής, παυλιανής αγωγής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, εφόσον η διάσπαση ολοκληρώθηκε χωρίς οι εν λόγω πιστωτές να κάνουν χρήση του μέσου προστασίας το οποίο προβλέπεται στο εθνικό δίκαιο κατόπιν της μεταφοράς της έκτης οδηγίας 82/891, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2007/63, προκειμένου η διάσπαση να κριθεί ανενεργή έναντι αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι η αγωγή αυτή δεν θίγει την προστασία των λοιπών πιστωτών τους οποίους αφορά η διάταξη αυτή.

2) Το άρθρο 19 της έκτης οδηγίας 82/891, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2007/63, σε συνδυασμό με τα άρθρα 21 και 22 της οδηγίας αυτής, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται στην άσκηση παυλιανής αγωγής, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, μετά την ολοκλήρωση της διασπάσεως, από τους πιστωτές διασπώμενης εταιρίας των οποίων τα δικαιώματα είναι προγενέστερα της διασπάσεως της εταιρίας αυτής, δεδομένου ότι η παυλιανή αγωγή δεν μπορεί να εξομοιωθεί με αγωγή για ακύρωση κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας.